

Kardiológia

Csökkenti az edzés a szívelégtelenség hátrányait? (Prognosis: Does exercise training reduce adverse events in heart failure?) Myers, J., Brawner, C. A., Haykowsky, M. J., et al. (Cardiology Division, Palo Alto VA Health Care System, Stanford University, Cardiology 111C, 3801 Miranda Avenue, Palo Alto, CA 94304, Amerikai Egyesült Államok; e-mail: drj993@aol.com): *Heart Fail. Clin.*, 2015, 11(1), 59–72.

A csökkent fizikai terhelhetőség, a kis terheléskor is feltűnő nehézlégzés, fáradtságérzés a szívelégtelenség jellemzője. Ennek mértéke az életminőséget, a napi teendőket, az életkilátásokat jelzi. Mind a szív, mind a vázizomzat és az erek abnormalitásai hozzájárulnak ehhez: a kisebb perctérfogat, a vércsoklás eltérései, a kevesebb és kisebb mitokondrium az izomban, a hiányos oxidatív kapacitás, a korlátozott értágulási képesség, a nagyobb vascularis rezisztencia, az autonóm idegrendszeri abnormalitások. Az utóbbi 25 évben rájöttek, hogy a stabil állapotú szívbeteg fizikai edzése javítja az állapotukat, nem okoz további károsodást, és számos előnyt hoz: csökkenti a morbiditást, a mortalitást és a kórházi ápolás szükségességét. Ezt a kérdéskört tekinti át az összefoglalás, különös tekintettel a HF-ACTION tanulmány eredményeire (Heart Failure: A Controlled Trial Investigating Outcomes of Exercise Training).

Az edzés növeli a perctérfogatot; javítja/nem rontja a kontraktilitást; növeli a VO_{2max} -ot, javítja a légzés hatékonyságát. Az értágulási képesség, az endothelfunkció, a redisztribúció javul. A vázizom aerob enzim-mitokondrium-kapillaris sűrűség nő, csökken a receptorérzékenység. A plazma noradrenalin szintje csökken a terhelés alatt is, nő a szívfrekvencia-variabilitás, a receptorérzékenység, és a légzési válasz csökken. A VO_{2max} erős jelzője a várható élettartamnak – ezt az edzés 10–25%-kal növeli – többnyire a fenti mechanizmusok kombinációjával. Az ejekciós frakció nem mindig nő meg az edzés hatására, legalábbis a nyugalmi – de a terhelés alatti akár 5–20%-kal, 2,5 l/percnyivel javulhat. Ez kis javulások összecsoportosítása: a maximális pulzusszám, a verővolumen, az after load összecsoportosodik.

Az edzés csökkenti a keringő catecholamin szintjét, a gyulladást és az oxidációs

stresszt, javítja az endothelfunkciót, javítja a vázizomban a perfúziót. Ezek napi hatáskor markolóerő-edzéssel is javíthatók. A vasodilatációs képesség javulásával párhuzamos a VO_{2max} növekedése. A vázizomban nő a kapilláris sűrűség, az aerob enzimek aktivitása, felgyorsul az ATP-kreatin-foszfát-képzés, erősödnek az anabolikus folyamatok. A légzés gazdaságosabbá válik: a spiroergometria a VE/ VCO_2 görbe és az OUES-görbe (a légzés hatékonysága a szén-dioxid-kiürítés, illetve oxigénfelvétel tekintetében) javul – ez nagyon jó prognosztikus jel. A ventiláció/perfúzió keveredés fokozott légzéssel jár – az edzés nagymértékben javítja ezt is. A laktátemelkedés eltolódik a nagyobb intenzitások felé, s ebben a kemoreceptor-aktivitások alkalmazkodása is segít. A légzőizomzat megerősödése sokat segíthet – ez mára a rehabilitációs edzés részévé vált. Az edzés hatására az izomból jövő jelek (ergoreflex) a légzés fokozása következtében eltompulnak. A hypoxia-kemoszenzitivitás is csökken, ezzel a szimpatikus vezérelt érszűkülés akár 58%-kal is alacsonyabb lehet.

Az Egyesült Államokban 2004 óta a Medicare állja a szívizominfarktus, a billentyűhibák, a transzplantáció esetében a költségeket, a megtartott ejekciós frakciójú betegeket eddig nem. A HF-ACTION-ban a 35% alatti ejekciós frakciójú, NYHA II–IV. betegek heti háromnapos, három hónapos, felügyelt edzésprogramban vettek részt, az intenzitást a pulzustartalék 60–70%-a szabta meg – emellett otthoni, heti öt edzésre szoktatták át a betegeket, akikkel 2–4 hetente kapcsolatba léptek. Két év múltán a bármely okú halálozás és a kórházi kezelés 11%-kal, a szívhalálozás vagy kardiális okú hospitalizáció 15%-kal csökkent. Azoknál javult leginkább a prognózis, akik heti 3–5, illetve 5–7 MET-órányi aktivitást végeztek. (Ref.: A „mindenkinek ajánlott” heti legalább 5x30 perc mérsékelt-közepes intenzitású testmozgás 9 MET-óra energiaszükségletét kíván.) Meglepő, hogy a betegek aerob kapacitása nagyon csekély mértékben javult: 0,6 ml/kg/perccel. Akik kezdetben nagyobb aerob kapacitással rendelkeztek, minden 1 ml/kg/perc 4–7%-kal kisebb esemény-előfordulással járt.

A költségeket számítva nem volt különbség a kontrollszemélyek és a rehabilitáltak között (5 betegre számítottak egy ellátó személyt). Ez volt a legnagyobb és legköltségesebb rehabilitációs vizsgálat, 37,5 millió dollárba került, de meggyőzőheti a hatóságokat az eljárás gazdaságos voltáról is.

A részt vevő nők (661) kiindulási aerob kapacitása 16%-kal kisebb, mint a férfiaké, egy részüknél alacsonyabb, mint amennyire a független életvezetéshez szükség van. A maximális pulzusszám felével végzett aerob edzés a nők VO_{2max} -át is javította, növelte a hatperces járástávot, az életminőséget a megtartott ejekciós frakciójú betegeken is. A rezisztenciaedzés erőnővelő hatása főleg a felügyelt edzésekkel valósult meg.

A legutóbbi Cochrane-elemzés – főleg csökkent ejekciós frakciójú és NYHA II–III. stádiumú 4740 beteg rehabilitációjáról (Taylor, R. S., et al.: Cochrane Database Syst. Rev., 2014, 4, CD003331) – a hosszabb megfigyelési idő során csökkenő halálozást, kevesebb kórházi felvételt, javult életminőséget bizonyít, I. szintű bizonyossággal. Törekedni kell a megtanult fizikai aktivitás megtartására is.

(Ref.: A kérdéskörrel a Dtsch. Zschr. Sportmed. 2015. januári számában Sportmotivation: Kritisches Moment in der Langzeit-Herzrehabilitation címmel a berlini Charité professzora, W. Mastnak [wolfgang.mastnak@hmtm.de] értekezett. Kérdőívet is ismert, 201 személy válaszait elemezve.)

Apor Péter dr.

Tüdőgyógyászat

A COPD-mortalitás globális és regionális trendje, 1990–2010 (Global and regional trends in COPD mortality, 1990–2010) Burney, P. G., Patel, J., Newson, R., et al. (National Heart and Lung Institute, Imperial College, London, Egyesült Királyság; e-mail: p.burney@imperial.ac.uk): *Eur. Respir. J.*, 2015, 45(5), 1239–1247.

A halálokok globális összetétele több ok miatt változik: rizikótényezők, átlagéletkor, preventív és kuratív egészségügyi ellátás megváltozása. A Global Burden of Disease program keretében összehasonlították az 1990-es és a 2010-es halálozási adatokat. Kiderült, hogy a krónikus obstruktív tüdőbetegség (COPD) 1990-ben a világ negyedik, 2010-ben a harmadik haláloka volt.

A változás elemzése során az információ-minőséget javító kidolgozott algoritmus alkalmazásával vették figyelembe a COPD globális és 21 régióra kiterjedő mortalitási adatait. Az inkomplett rögzítés és a nem megfelelő kódolás miatt a COPD-mortalitás

tást széles értelemben értelmezték, gyakorlatilag bevéve minden krónikus alsó légúti okot, akár bronchitis, akár obstruktív volt, de kizárva az aszmát. Kiszámították az életkorra és nemre vonatkozóan a mortalitási rátát, összehasonlították a nemzeti jövedelemmel és a dohányzással. A dohányzást megbízható közvetlen adatok híján becsülték a tüdőrák-mortalitásból. E kettő ugyanis szoros korrelációt mutat, bár régióként eltérő a tüdőrákosok között a dohányosok és nem dohányosok aránya. A dohányzási indexet úgy számították, hogy a Global Burden of Disease életkor és nem szerinti tüdőrák-halálozási rátájából kivonták az American Cancer Society's Cancer Prevention Study II adatai szerinti korra és nemre specifikus nem dohányzó tüdőrákos halálozás adatait. Kiszámították régióként is, hogy az 1990-es mortalitási összetétel 2010-ben hány halálozást jelentene az egyes betegségekre vonatkozóan.

A legtöbb COPD-s halál Ázsia és Afrika alacsony nemzeti jövedelmű régiójában történt – itt az életkorra standardizált érték is magasabb. Ugyanakkor globálisan a COPD-s halálozások száma az 1990. évi 3 millióról 2,8 millióra (5,5%-kal) csökkent. Az 1990. évi arány extrapolációja 2010-ben 5,2 milliót jelentett volna. Globálisan az életkorra és a nemre standardizált COPD-mortalitás is csökkent. Annak, hogy ennek ellenére a harmadik leggyakoribb halálok lett, az a magyarázata, hogy közben az összmortalitás 17%-kal lett kisebb.

A COPD-mortalitás lassúbb csökkenésének egyik oka az átlagéletkor emelkedése. Noha a nemzeti jövedelem csaknem valamennyi régióban növekedett, de a többváltozós regresszióanalízis szerint az életkorra és nemre standardizált COPD-halálozás szignifikáns negatív korrelációt mutat a nemzeti jövedelemmel. Amely ré-

gióban a legjobban nőtt a nemzeti jövedelem, ott csökkent a legnagyobb mértékben a COPD kor és nem szerinti mortalitása.

A dohányzási index régióként nagyon eltérő volt. Szignifikánsan összefüggött a COPD-mortalitással, de a relatív COPD-halálozási rátát kisebb mértékben befolyásolta. Ennek oka feltehetően a dohányzási arány globálisan kis változása (egyes régiókban nemhogy csökkent, de még emelkedett is).

Az adatok nagy fontossággal bírnak a kutatás és az egészségpolitika szempontjából. Valamennyi régióra érvényes, hogy csökkenteni kell a dohányzás prevalenciáját. A fentiek szerint ez nem elégséges. Kritikus a szegénység csökkentése. Az, hogy utóbbi milyen mechanizmusokkal befolyásolja a COPD-mortalitást, további kutatást igényel.

Nagy László Béla dr.

Az Orvosi Hetilap 2015, 156, 1800. oldalán (44. szám) megjelent OH-Kvízre egy helyes megfejtés érkezett.

A beküldő: *Dr. Bíró László* (Budapest).

A nyertesnek szívből gratulálunk.

A nyereményüket – egy, az Akadémiai Kiadó webáruházában kedvezményes vásárlásra jogosító kupont – e-mailen küldjük el.